

Наталія ПАЗЮРА,

orcid.org/0000-0003-1234-7610

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри авіаційної англійської мови
Національного авіаційного університету
(Київ, Україна) nazyura@ukr.net*

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДАНІЇ

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю модернізації ринкових відносин у вітчизняній економіці, що неможливо без підготовки конкурентоспроможних фахівців. На особливу увагу заслуговує ретельний порівняльно-педагогічний аналіз процесу підготовки фахівців в економічно-розвинених країнах світу. Авторка ставить за мету виявити особливості підготовки та конструктивні ідеї забезпечення ринку праці Данії конкурентоспроможними фахівцями.

Охарактеризовані національні стратегії, що були спрямовані на розвиток професійної підготовки, шляхи забезпечення актуальності змісту підготовки, індивідуалізацію підготовки. Зазначено, що врахування результатів попереднього навчання, що надає можливість студентам самостійно вибудувати власну освітню траєкторію відповідно до індивідуальних потреб. Зосереджена увага на практико-орієнтованих підходах в організації підготовки молоді. Закцентовано на важливі переваги навчальних програм у професійній освіті Данії у порівнянні із іншими країнами – її дуальний принцип, із акцентом на практичну підготовкою на підприємствах. Проаналізований зміст навчання в закладах професійної освіти із його розподілом на чотири блоки загальноосвітніх, галузевих, спеціальних та факультативних предметів. Індивідуальний підхід та адаптація програм навчання до різних рівнів підготовки учнів реалізований у закріпленні на законодавчому рівні необхідності складення індивідуальних навчальних планів для всіх студентів з урахуванням їхніх потреб. Відповідність змісту потребам місцевого ринку праці знаходиться під спільним контролем професійних заклади та соціальних партнерів.

Застосовано теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, вивчення наукової, навчально-методичної літератури з метою виявлення особливостей організації професійної підготовки в Данії, порівняння наукових поглядів з досліджуваної проблеми; структурно-функціональний метод, що уможливив об'єктивний аналіз дидактичних засад підготовки.

Ключові слова: професійна освіта, конкурентоспроможний фахівець, ринок праці, учнівство, Данія.

Nataliia PAZIURA,

orcid.org/0000-0003-1234-7610

*Doctor of Sciences in Education, Professor,
Head of the Department of Aviation English
National Aviation University
(Kyiv, Ukraine) nazyura@ukr.net*

PRACTICE-ORIENTED TRAINING OF COMPETITIVE SPECIALISTS IN THE VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM OF DENMARK

The relevance of this study is determined by the need to modernize market relations in the domestic economy, which is impossible without the training of competitive specialists. A careful comparative and pedagogical analysis of the process of training specialists in the economically developed countries of the world deserves special attention. The author aims to reveal the peculiarities of training and constructive ideas for providing the Danish labor market with competitive specialists.

National strategies aimed at the development of professional training, ways to ensure the relevance of training content are characterized. Attention is focused on practice-oriented approaches in the organization of training of the economically active population. The author stresses on the important advantage of vocational programs in vocational education in Denmark – its the dual principle, according to which periods of college education alternate with practical training at enterprises. The content of training in vocational education institutions is practically oriented and covers four important blocks of general education, branch, special and optional subjects. The special attention is paid to an individual approach and adaptation of training programs to different levels of student training which is implemented in the establishment at the legislative level of the need to design individual study plans for all students, taking into account their needs. Compliance of the content with the needs of the local labor market is under the joint control of professional

institutions and social partners. It is underlined that an important step in the modernization of professional education in Denmark was the consideration of the results of previous studies, which gives students the opportunity to independently build their own educational trajectory in accordance with individual needs.

Theoretical research methods are applied: analysis, synthesis, generalization, study of scientific, educational and methodological literature in order to identify the peculiarities of the organization of professional training in Denmark, comparison of scientific views on the investigated problem; structural-functional method, which enabled an objective analysis of the didactic principles of training.

Key words: *professional education, competitive specialist, labor market, apprenticeship, Denmark.*

Постановка проблеми. Актуальність і доцільність дослідження зумовлена необхідністю формування ринкових відносин у вітчизняній економіці. Прагнення України до інтеграції у європейське й світове співтовариство актуалізує формування нових вимог до професійної компетентності фахівців на тлі стрімкого зростання конкуренції на ринках праці. Одним із ключових пріоритетів освітньої політики України є узгодження змісту та структури професійної освіти з потребами ринку праці. Процеси, що відбуваються в українській економіці та системі вищої освіти потребують вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців, оновлення вимог до їхньої професійної кваліфікації. Дослідження свідчать про певний розрив між вимогами ринку праці до компетентностей фахівців і знаннями та вміннями випускників закладів професійної освіти. З одного боку, спостерігається брак на ринку праці конкурентоспроможних фахівців, а з іншого боку – незадоволеність роботодавців рівнем компетентності випускників професійних закладів. Вивчення зарубіжного досвіду у галузі підготовки фахівців спрямоване на виявлення конструктивних ідей розвинених країн, і Данії зокрема, в якій професійна підготовка надає можливості працевлаштування, кар'єрного зростання або продовження освіти за бажанням.

Аналіз досліджень. Наше дослідження показало, що професійна освіта Данії належить до недостатньо вивчених систем в українському науковому середовищі. Головним чином увага спрямовується на вивчення розвитку вищої освіти скандинавських країн як складової частини європейського освітнього простору (О. Огієнко, А. Роляк). Дослідження різних ланок освіти Данії проводиться з урахуванням можливості використання конструктивних ідей для імплементації в освітню практику української школи (А. Кулікова, Г. Сагач, Н. Шугалій). Зарубіжні дослідники акцентують свою на тому, що система професійної освіти визначається як системи формування колективних навичок, в яких підприємства, ринок праці, організації всі разом у співпраці з державою відіграють важливу роль в управлінні (Л. Херрера, М. Терås, П. Гогоулакic) (Pilz, 2018). К. Джордесен, Х. Хотс, Дж. Лі

приділяли увагу підготовці іммігрантів в системі професійної освіти Данії. Загальні питання організації професійної підготовки в цій країні висвітлені в роботах М. Пілц (Pilz, 2018). Міжєвропейські дослідження проведені О. Андерсен, К. Крус, К. Бартлет (Andersen & Kruse, 2016), підготовку дорослих учнів вивчали в системі професійної освіти (К. Чаддертон, Р. Едмондс), або спеціальні умови навчання (К. Бартлет, Ф. Ваврус) (Bartlett & Vavrus, 2017). Таким чином, очевидним є необхідність вивчення політики професійної освіти Данії, як найкращої системи для професійного розвитку впродовж життя, для забезпечення підвищеної мобільності та соціальної й економічної інтеграції молоді у життя країни.

Мета статті – виявити особливості підготовки та конструктивні ідеї забезпечення ринку праці Данії конкурентоспроможними фахівцями. Вважаємо за необхідне охарактеризовані національні стратегії, спрямовані на розвиток професійної підготовки, шляхи забезпечення актуальності змісту підготовки. Головну увагу приділено практико-орієнтованим підходам в організації підготовки економічно активного населення.

Застосовано теоретичні **методи дослідження:** аналіз, синтез, узагальнення, вивчення наукової, навчально-методичної літератури з метою виявлення особливостей організації професійної підготовки в Данії, порівняння наукових поглядів з досліджуваної проблеми; структурно-функціональний метод, що уможливив об'єктивний аналіз дидактичних засад підготовки.

Виклад основного матеріалу. Професійна освіта Данії відіграє ключову роль у датській стратегії навчання впродовж життя та має на меті подолання викликів глобалізації, спрямована на проведення технологічних змін. Інклюзивна та гнучка система професійної освіти гарантує молоді можливість отримати відповідні компетенції для успішного переходу на ринок праці. Освіта дорослих і безперервне навчання реагує на структурні та технологічні зміни на ринку праці та забезпечує робочу силу новими сучасними знаннями та навичками.

Професійна освіта знаходиться в юрисдикції Міністерства у справах дітей та освіти, що під-

тримує тісний діалог з соціальними партнерами та реагує на потреби ринку праці. Визначальна риса професійної освіти – активна участь соціальних партнерів роботодавців і представників працівників. Центральна роль соціальних партнерів полягає у гарантуванні відповідності змісту курсів навчання потребам ринку праці та визнання отриманої кваліфікації (Cedefop, 2012: 15).

Головна мета професійної освіти Данії полягає у забезпеченні молоді необхідною професійною підготовкою та всебічною освітою, що зазначено у Законі про професійну освіту від 1989 р. Крім іншого, це означає мотивацію молоді до отримання професійної підготовки та надання можливості її отримання за різноманітними траєкторіями, підготовку, яка закладає основу для майбутньої професійного життя та розвитку, розуміння потреб економічного розвитку суспільства, в якому вони мешкають, забезпечення потреби ринку праці у професійних і загальних кваліфікаціях, необхідних для розвитку промисловості та всіх секторів господарства. Крім того, професійна підготовка повинна забезпечувати всі можливості для подальшої освіти (Pilz, 2018: 49).

Останні реформи у галузі професійної освіти Данії були зосереджені на:

- перетворення системи професійної освіти на інклюзивну шляхом запровадження часткових та альтернативних кваліфікацій для слабших учнів і додаткові кваліфікації для сильніших;

- надання гнучкості через запровадження індивідуальних шляхів навчання, децентралізацію навчальних програм професійної освіти та програм підвищення кваліфікації, адаптовані до потреб підприємств;

- спрощення вступу та створення додаткових інституційних провайдерів, що пропонують більш широкий спектр програм професійної освіти;

- підвищення прозорості шляхом включення всіх кваліфікацій, що отримані у професійних закладах до національної системи кваліфікацій;

- зменшення рівня відрахування учнів шляхом консолідації послуг професійної орієнтації та гарантування достатньої кількості місць для слухачів;

- посилення партнерства між провайдерами професійної освіти та місцевими підприємствами, моніторинг механізмів забезпечення якості, а також діяльність з дослідження, аналізу та прогнозування професійної освіти Данії (Danish Agency for Universities and Internationalisation, 2011).

Датська система освіти та навчання надає всі кваліфікаційні рівні, від обов'язкової шкільної освіти до докторських ступенів, а також пропонує

освіту дорослих і підвищення кваліфікації. Освіта дорослих та підвищення кваліфікації розроблена для задоволення потреб дорослих учнів з різними можливостями отримати освіту, наприклад, пропонуючи курси заочної форми навчання. Системи загальної та професійної освіти пропонують еквівалентні кваліфікації на різних рівнях, забезпечують горизонтальну наскрізність. Професійна старша освіта та навчання передбачає підготовку з програм технічного, сільськогосподарського, комерційного, а також соціального та медичного напрямів. Підготовка організована з більш ніж 109 спеціалізованих основних програм, що гарантують отримання 301 різних професійних кваліфікацій (Eurydice, 2018).

Професійні програми проводяться за дуальним принципом, чергуючи періоди навчання в коледжі та практики учнівства на підприємствах. Типова програма професійної освіти триває три з половиною роки з розподілом 2:1 між навчанням на робочому місці та навчанням у коледжі, хоча існують значні відмінності між програмами. Для всіх студентів складаються індивідуальні навчальні плани, за якими проводиться навчання. Професійні заклади та соціальні партнери несуть спільну відповідальність за розробку навчальних програм з метою їхньої відповідності потребам місцевого ринку праці. Отримана при цьому кваліфікація надає можливість продовжити навчання за відповідним академічним професійним напрямом так і на бакалаврських програмах закладів вищої освіти.

Базова освіта дорослих пропонується для дорослих (віковий мінімум 25 років) з, принаймні, двома роками відповідного досвіду роботи, але без офіційної кваліфікації. Для студентів розробляється індивідуальний навчальний план, який враховує результати попереднього навчання. Професійне навчання дорослих забезпечує суб'єктивний освітнього процесу навичками та компетенціями, що мають відношення до ринку праці та в першу чергу спрямовані на конкретні сектори економіки. Програми можуть або поглибити знання учасника в певній галузі, або інтегрувати їх з суміжними галузями. Кількість програм інтенсивної професійної підготовки для дорослих дорівнює 3000, вони тривають в середньому один тиждень і створюються, адаптуються або припиняються у відповідь на потреби ринку праці (Lessard-Phillips, Brinbaum & Heath, 2014: 150).

Система професійної старшої середньої освіти та навчання Данії з кінця 1980-х років зазнала кількох реформ. Ціль модернізації полягала в тому, щоб спростити доступ здобувачів до освіти,

зробити більш прозорим та більш узгодженим з потребами ринку праці та соціальними змінами навчальний процес, одночасно гнучким і привабливим для студентів. Крім того, важливим завданням було зробити систему більш індивідуально орієнтованою та адаптованою до різних рівнів підготовки учнів.

Реформи проводились у наступних напрямках:

– реформа 1991 р. запровадила принципи децентралізації управління, приватизації коледжів і вільного вибору студентами закладів освіти;

– реформа комерційних навчальних програм 1996 р. стосувалась запровадження навчальних планів, заснованих на компетенціях, та індивідуального підходу до учнів;

– реформа 2000 р. скоротила кількість програм професійної підготовки, за нею була введена модульна структура змісту навчання, що сприяло більшій індивідуалізації і гнучкості програм, а також запроваджені нові педагогічні технології та інноваційні підходи до навчання;

– поправки, що були прийняті після 2003 р. посилили індивідуалізацію програм, і були зосереджені на тому, щоб зробити загальноосвітні предмети більш актуальними та практично спрямованими. Також, почали враховуватись академічні досягнення попереднього навчання та створюватись короткострокові програм професійної освіти. Ця реформа була спрямована на офіційне закріплення результатів неформального та інформального навчання. Врахування результатів попереднього навчання дає студентам можливість вийти на ринок праці з частковою кваліфікацією, документально підтверджувати свої компетенції, або, за бажанням, завершити навчальну програму професійного закладу пізніше. Закон набув чинності в серпні 2007 р., однак багато змін не було впроваджено до липня 2008 р.

– реформа 2007 р. об'єднала всі програми професійних закладів (комерційні, технічні, сільськогосподарські, соціальної та медичної освіти та навчання) в межах одного законодавства. Реформа запровадила більш структуровані базові курси для слабших учнів, нові базові курси, розраховані на більшу кількість бажаючих до них вступити, запропонувала додаткові можливості для одержання часткових кваліфікацій. Професійна підготовка за індивідуальним планом (Elevplan) стала обов'язковою (Lessard-Phillips, Brinbaum & Heath, 2014: 145).

Крім того, декілька професійно-орієнтованих програм пропонуються для випускників загальноосвітньої школи. До них відносяться курси, що поєднують програми професійної та загальної

освіта, курси у школах виробництва, та базове професійне навчання. На додаток до вищезазначеного, є кілька програм професійної освіти, які надають кваліфікацію з конкретних професій відповідно до законодавства, окремого від загального законодавства про професійну освіту. Це програми з підготовки машиніста (10 місяців); майстра педикюра (18 місяців); у морській справі, наприклад, човновий механік і комерційна рибалка (Danish Agency for Universities and Internationalisation, 2011).

Основні програми професійної освіти Данії з 2008 р. охоплюють 12 широких базових напрямів підготовки, які забезпечують доступ до основних більш спеціалізованих програм. До них відносимо Автомобільний, авіаційний та інший транспорт 8 22, Будівництво 15 38, Будівництво та послуги 3 6, Тварини, рослини і природа 9 31, Тіло та стиль 3 4, Людська їжа 10 29, Медіапродукція 7 10, Комерційна справа 7 25, Виробництво 27 71, Електрика, автоматизація та ІТ 9 27, Здоров'я, догляд і педагогіка 4 7, Транспорт і логістика 7 31 (Andersen & Kruse, 2016).

Базові курси з технічних напрямів підготовки тривають у середньому 20 тижнів, хоча цей період може коливатися від 10 до 60 тижнів залежно від потреб окремого студента, в той час як базовий курс з комерційних предметів триває або 38 або 76 тижнів поспіль (з можливістю продовження програми до 116 тижнів). Зазначимо, що базові курси самі по собі не дають студентам необхідної кваліфікації для виходу на ринок праці. Однак, після закінчення базового курсу студенти мають право вступити до однієї з 109 основних програм, кожна з яких гарантує одержання конкретної повної професійної кваліфікації від бортмеханіка до координатора заходів, від фітнес-інструктора до мультимедіа аніматора.

Основні програми також включають кілька «кроків» (trin) з одержання спеціалізації, кожна з яких відповідає певній позиції на ринку праці. Ці «кроки» дозволяють студентам залишити професійний заклад (коледж), навіть не завершивши одну з основних програм в повному обсязі, але водночас досягаючи часткового надання кваліфікації, що гарантує доступ до ринку праці. Додатковою перевагою є те, що студенти можуть легко повернутися пізніше та продовжити з того місця, де зупинилися, щоб отримати додаткові кваліфікації, відповідно до основної програми.

Тим часом спеціалізації поділяють основні програми на галузеві, кожна з них надає більш конкретні компетенції, у певній сфері професійної діяльності. Наприклад, основна програма

«ветеринарна сестра» має дві спеціалізації «ветеринарна сестра, дрібні тварини» та «ветеринарна сестра коней», на виконання кожної з програм потрібно три роки та два місяці. Проте, є також програма «помічник ветеринарної медсестри», яка розрахована на один рік і 10 місяців. Студенти, які отримають цю кваліфікацію, зможуть обійняти посаду помічника ветеринарної медсестри, але також зможе повернутися на навчання пізніше та відновити навчання, щоб стати кваліфікованою ветеринарною медсестрою.

Враховуючи ці ступені та спеціалізації, загалом існує 301 професійна кваліфікація. Основні програми з технічних предметів зазвичай розраховані на період від трьох до трьох з половиною років, хоча вони коливаються від одного до п'яти років. Комерційні програми як правило, коротше, і зазвичай тривають два роки. За кількістю основних програм, спеціалізацій і ступенів, програми з різноманітного виробництва є найбільшими за кількістю у галузі професійної освіти. Однак, комерційні програми є найбільш популярними, і на них вступає майже кожний четвертий студент (Danish Ministry of Education, 2010).

Щодо гендерного розподілу, то на програмах професійної освіти навчаються більше чоловіків, ніж дівчат (приблизно 56% чоловіків і 44% жінок). Хоча гендерний розподіл між різними спеціальностями є дуже нерівномірним. На комерційних програмах, програмах соціальної та медичної сфери, наприклад, переважають жінки-підмайстри, на відміну від програм підготовки з будівництва.

Вступ на один з 12 базових курсів пропонується кожному, хто закінчив обов'язкову загальноосвітню школу (Folkeskole) без особливих вимог щодо випускних оцінок. Однак, молоді віком до 18 років потрібно або мати угоду про навчання з підприємством або мати статус «готовим до навчання» на основі академічних результатів, особистісних якостей та соціальних компетенцій, які оцінюються коледжем або місцевим молодіжним профорієнтаційним центром. Оцінювання враховує широкий спектр чинників, таких як оцінки, мотивація та навички управління конфліктами та використовуються при складанні індивідуальних навчальних планів (Danish Ministry of Education, 2010).

За умов переходу з одного із 12 базових курсів до одного з основних програм, існує гарантія, що всі студенти, що закінчили базовий курс, мають право завершити одну із пов'язаних з ним основну програму. Основні програми, як правило, починаються з навчання на робочому місці. Таким чином, студент повинен не тільки завершити від-

повідний базовий курс, але також мати контракт на навчання з певною тренінговою компанією до вступу на основну програму. Коледжі займаються працевлаштуванням підготовлених кадрів і зобов'язані шукати відповідні місця. Якщо на бажаній програмі немає відповідних місць, студентам пропонується вступ до іншої програми, пов'язаної до основної, де доступні розміщення. Іншою можливістю для студента є запис на навчання за договором із самим коледжем, де також проходить практичне навчання. Проте студенти зобов'язані продовжувати пошуки підприємств з метою продовження навчання.

Крім того, існує кілька основних програм, вступ до на яких обмежений. Це зроблено з метою збалансувати кількість студентів та вимоги ринку праці. До таких програм відносяться програми з підготовки робітників текстильних фабрик, працівників у галузі цифрових медіа, у галузі кіно- та телевиробництва, програми з підготовки фітнес-інструкторів, фотографів, перукарів, косметологів, медіаграфічних дизайнерів, секретарів служби охорони здоров'я, техніків театру, виставок та заходів, програми з підготовки ветеринарних медсестер, ковалів дорогоцінних металів.

У цих випадках усі студенти або приймаються за квотою, або приймаються за умов наявності угоди про навчання з підприємством перед початком відповідного базового курсу. Навчання у системі професійної освіти Данії є безкоштовним і також дає учневі право на зарплату учня майстра та/або студентської стипендії (лише для студентів віком від 18 років) (Lessard-Phillips, Brinbaum & Heath, 2014: 157).

Щодо змісту навчання, то практично всі програми професійної освіти організовані за дуальною системою, за якою студенти чергують періоди, проведені на стажуванні, як правило, на підприємстві та періоди навчання в коледжі. Базові курси переважно організуються в коледжах, поєднуючи теоретичне, аудиторне навчання з більшою кількістю годин практичної підготовки. Навчання на різних програмах, наприклад, за комерційною програмою зосереджується більше на навчанні в класі, ніж на багатьох інших технічних програмах. Курси підготовки надають ознайомлення з необхідними компетентностями. Розподіл теоретичного та практичного навчання залежить від конкретних програм та індивідуальних потреб окремого студента, основні програми, як правило, включають чергування періодів теоретичного та практичного навчання.

Зміст навчання в коледжі за основними програмами можна розділити на чотири типи предметів:

– загальноосвітні предмети, які часто знайомі учням з попереднього навчання, включаючи англійську та датську мови, математику, тощо. Однак у змісті професійної освіти ці предмети адаптовані до конкретної програми. Наприклад, математика для теслярів буде зосереджена на областях, пов'язаних з роботою тесляра і буде зовсім іншим, ніж математика для ветеринарних медсестер. Загальні предмети також включають інші теми, такі як розвиток і фундаментальне матеріалознавство;

– галузеві предмети. Для теслярів вони можуть включати предмети такі як знайомство зі столярними інструментами та основи технічного креслення;

– спеціалізовані предмети часто будуються на компетенціях, що далі будуть пристосовані до конкретних посадових функцій.

– факультативні предмети надають учням можливість отримати будь-які спеціальні професійні компетенції, що допомагають стати конкурентоспроможним на ринку праці або компетенції, що надають можливість подальшої освіти (Lessard-Phillips, Brinbaum & Heath, 2014: 160).

Висновки. Отже, професійно-технічна освіта Данії відіграє ключову роль у датській стратегії навчання впродовж життя та подолання викликів глобалізації і проведення технологічних змін. Інклюзивна та гнучка система професійної освіти допомагає гарантувати молоді можливість отримати відповідні компетенції для успішного

переходу на ринок праці. Навчання в коледжі за основними програмами організовано згідно з інтегрованим підходом, студенти часто працюють над проектами, в яких вони презентують поєднання знань з різних предметів, і комбінують як загальні, так і більш спеціалізовані компетенції.

Важливою перевагою професійних програм у професійній освіті Данії є дуальний принцип, за яким періоди навчання в коледжі чергуються з практичною підготовкою на підприємствах. Зміст навчання в закладах професійної освіти практично орієнтований та охоплює чотири важливі блоки загальноосвітніх, галузевих, спеціальних та факультативних предметів. Індивідуальний підхід та адаптація програм навчання до різних рівнів підготовки учнів реалізований у закріпленні на законодавчому рівні необхідності складення індивідуальних навчальних планів для всіх студентів з урахуванням їхніх потреб. Відповідність змісту потребам місцевого ринку праці знаходиться під спільним контролем професійних заклади та соціальних партнерів. Важливим кроком у модернізації професійної освіти Данії стало врахування результатів попереднього навчання, що надає можливість студентам самостійно вибудовувати власну освітню траєкторію відповідно до індивідуальних потреб.

Перспективами подальших наукових розвідок вбачаємо вивчення ролі професійної освіти Європейських країн в адаптації іммігрантів у соціальне життя країн Європейського союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Andersen, O.D; Kruse, K. (2016). Vocational education and training in Europe – Denmark. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. URL: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_DK.pdf [accessed 14.03.2022].
2. Bartlett, L., & Vavrus, F. (2017). Comparative case studies: An innovative approach. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 1(1), 5–17. URL: <https://doi.org/10.7577/njcie.1929>
3. Cedefop (2012). Vocational education and training in Denmark: short description. Luxembourg: Publications Office. URL: http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/5130_EN.PDF [accessed 14.03.2022].
4. Cedefop ReferNet Denmark (2010). VET in Europe: country report Denmark. URL: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2010_CR_DK.pdf [accessed 18.03.2022].
5. Danish Agency for Universities and Internationalisation (2011). The Danish education system. URL: <http://en.iu.dk/publications/the-danish-education-system-1> [accessed 28.03.2022].
6. Danish Ministry of Education (2010). Facts and figures 2009: key figures in education 2009. URL: <http://www.uvm.dk/factsandfigures2009> [accessed 18.03.2012].
7. Eurydice (2018). Denmark: overview. In: Eurydice. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/> [accessed 28.03.2022]
8. Lessard-Phillips, L., Brinbaum, Y., & Heath, A. (2014). *Academic and vocational tracking in upper secondary education*. In A. Heath & Y. Brinbaum (Eds.), *Unequal Attainments: Ethnic Educational Inequalities in Ten Western Countries* (pp. 149–167). Oxford University Press. URL: <https://doi.org/10.5871/bacad/9780197265741.003.0005>
9. Pilz, M. (2018). *Typologies to compare different VET systems: Purposes and a new approach*. In L. M. Herrera, M. Teräs & P. Gougoulakis (Eds.), *Comparative Issues and Research Concerns in the National Landscapes of Vocational Education and Training* (pp. 21–51). Stockholm: Prepress.

REFERENCES

1. Andersen, O.D; Kruse, K. (2016). Vocational education and training in Europe – Denmark. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. URL: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_DK.pdf [accessed 14.03.2022].

2. Bartlett, L., & Vavrus, F. (2017). Comparative case studies: An innovative approach. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 1(1), 5–17. URL: <https://doi.org/10.7577/njcie.1929>
3. Cedefop (2012). Vocational education and training in Denmark: short description. Luxembourg: Publications Office. URL: http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/5130_EN.PDF [accessed 14.03.2022].
4. Cedefop ReferNet Denmark (2010). VET in Europe: country report Denmark. URL: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2010_CR_DK.pdf [accessed 18.03.2022].
5. Danish Agency for Universities and Internationalisation (2011). The Danish education system. URL: <http://en.iu.dk/publications/the-danish-education-system-1> [accessed 28.03.2022].
6. Danish Ministry of Education (2010). Facts and figures 2009: key figures in education 2009. URL: <http://www.uvm.dk/factsandfigures2009> [accessed 18.03.2012].
7. Eurydice (2018). Denmark: overview. In: Eurypedia. Available from <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/> [accessed 28.03.2022].
8. Lessard-Phillips, L., Brinbaum, Y., & Heath, A. (2014). *Academic and vocational tracking in upper secondary education*. In A. Heath & Y. Brinbaum (Eds.), *Unequal Attainments: Ethnic Educational Inequalities in Ten Western Countries* (pp. 149–167). Oxford University Press. URL: <https://doi.org/10.5871/bacad/9780197265741.003.0005>
9. Pilz, M. (2018). *Typologies to compare different VET systems: Purposes and a new approach*. In L. M. Herrera, M. Teräs & P. Gougoulakis (Eds.), *Comparative Issues and Research Concerns in the National Landscapes of Vocational Education and Training* (pp. 21–51). Stockholm: Premiss.